

BESLUT

2017-06-26

Dnr: 16/02715

SAKEN

Fråga doktorn, SVT1, 2016-10-10, inslag om en tv-serie om hemtjänsten; fråga om saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kravet på saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om en ny tv-serie om hemtjänsten som skulle ha premiär i SVT1 samma kväll. I påannonseringen av inslaget sa programledaren bland annat följande.

[...] I kväll startar SVT:s nya serie "Sveriges bästa hemtjänst". Visste du om därhemma att i dag står det till så i vårt land att det finns 75 000 äldre svenskar som får så dåligt med mat att de riskerar att svälta ihjäl? Aa, det här ska vi prata med våra gäster om i kväll [...]

Programledaren presenterade därefter två gäster som båda skulle figurera i den nya tv-serien. En av gästerna var en överläkare och professor i geriatrik (NN).

Programledaren samtalade senare i programmet med de två gästerna och bland annat sades följande.

(Programledaren) – Men det är chockerande siffror som du sa till mig, att det finns 75 000 svenskar i dag som får så dålig mat så att de riskerar att dö av svält i vårt land. Hur har det kunnat bli så? (NN) – Aa alltså, på mitt sätt att se det att det framförallt handlar om en kunskapsbrist. Att när man åldras så är det så många saker som förändrar förutsättningarna för att, både, både för aptiten, och att känna igen maten, förmågan att ta upp maten, läkemedel som försämrar näringsupptaget och dessutom har man sjukdomar som behöver mera näring. Jag menar har man en kateter så behöver man 30 procent mer protein i kosten, för eftersom man ki-, har man en kateter så har man en kronisk urinvägsinfektion och kissar ut miljoner röda och vita blodkroppar så att väldigt många gamla har kraftigt ökade näringsbehov som den vardagliga maten inte räcker till för.

I slutet av inslaget sa programledaren bland annat följande.

Ja, det är en tuff bild av Sverige vi målar upp här i dag och jag tycker, jag skäms som svensk när jag hör att 75 000 gamla ska sitta och svälta ihjäl för att ingen bryr sig, för att de inte får tillräckligt stöd och hjälp.

ANMÄLAN

Anmälaren anser att det var inkorrekt och vilseledande att i inslaget påstå att 75 000 äldre svenskar får så dålig mat att de riskerar att dö av svält.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslaget överensstämmer med kravet på saklighet och anför i huvudsak följande.

Uppgiften om att 75 000 äldre riskerar att dö av svält i Sverige kom från NN som var gäst i *Fråga doktorn*. Programledaren var tydlig med var uppgiften kom ifrån när hon i samtalet med NN sa ”Men det är chockerande siffror som du sa till mig, att det finns 75 000 svenskar i dag som får så dålig mat så att de riskerar att dö av svält i vårt land”. NN sa inte på något sätt emot utan började förklara orsakerna.

Programledaren nämnde även denna uppgift i det så kallade löpet i inledningen av programmet. Ett löp är till sin karaktär kortare och lite tillspetsat och då nämndes inte var uppgiften kom ifrån. Däremot presenterades NN också i inledningen så det framgick tydligt att det skulle bli ett samtal kring bland annat detta. Även i slutet av programmet nämnde programledaren samma uppgift. SVT medger att programledarens slutkommentar var något tillspetsad och att NN:s uppgift just där inte blev helt korrekt återgiven. Samtidigt anser SVT att det tidigare, och sammantaget, framgick tydligt vilken NN:s bedömning var.

NN var med i programmet som en extern medverkande. NN är professor i geriatrik och överläkare vid Norrlands universitetssjukhus. Uppgifterna om de 75 000 äldre baseras på den beräkning han och ett forskarteam gjort efter bland annat en forskningsstudie vid Umeå universitet av äldre på boenden och i hemmet. SVT har varit i kontakt med NN och han står fast vid att uppgiften är korrekt.

Studien vid Umeå universitet visar att 13 procent av studiens deltagare var ”undernärda” och ytterligare 40,3 procent låg i spannet ”risk för undernäring”. Det finns andra studier som visar liknande siffror och studierna visar att både undernäring och risk för undernäring ökar risken att dö i förtid. En studie visar också att gruppen ”risk för undernäring” har nästan lika hög överdödlighet som gruppen ”undernärda”.

Deltagarna i de två studier som hänvisas till ovan var cirka 90 år, plus minus cirka fem år, respektive 82 år, plus minus sju år. Tillsammans med den totala befolkningens

storlek i olika åldersspann så bildar detta grunden för NN:s uppgift att det i dag finns 75 000 svenskar som får så dålig mat så att de riskerar att dö av svält.

Formuleringen ”så dålig mat” ska ses i sammanhanget att väldigt många äldre har kraftigt ökade näringsbehov som den vardagliga maten inte räcker till för.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas. Kravet på saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckt yttrandefriheten kan kravet ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser att det, genom det sätt som inslaget presenterades på respektive avslutades med av programledaren, kunde framstå som att uppgiften om att 75 000 personer i Sverige riskerar att svälta ihjäl var ett konstaterande från SVT:s sida. Enligt nämndens mening var uttalandet en något kategorisk tolkning av det underlag SVT i sitt yttrande angett som grund för uppgiften. Mot bakgrund av att programledaren i inslaget härledde uppgiften till NN som var en tillfälligt medverkande expert anser nämnden dock att inslaget inte strider mot kravet på saklighet.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Jan Holmberg, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Staffan Dopping och Dag Mattsson efter föredragning av Gustav Aspengren.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Gustav Aspengren

Originalhandlingar med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.